

G <= O

Wiens cultuur? Uw cultuur!

Resultaten van een enquête bij
Gentenaars met migratieroots over het
cultuurlandschap van hun stad

**Een initiatief van Burgerplicht Gent, met ondersteuning
van het Gents Kunstenuverleg**

Veel drempels, weinig *belonging*

Gentenaars met migratieroots voelen zich niet thuis in cultureel landschap van Gent

Gent is een bruisende cultuurstad met internationale uitstraling. Gentse auteurs, kunstenaars, musea, theatermakers, muzikanten en productiehuisen draaien mee op topniveau en UNESCO erkent Gent (terecht) als buitengewoon 'creatieve stad'. Momenteel wordt volop gewerkt aan de kandidatuur van Gent als Europese Culturele Hoofdstad in 2030. Maar het is niet al goud dat blinkt.

De afgelopen jaren worden steeds meer vragen gesteld bij de toegankelijkheid van dat cultuurlandschap waar Gent zo trots op is. Vinden de Gentenaren zich wel terug in het aanbod? Is het ook toegankelijk voor hen? Hoe divers zijn de tribunes en concertzalen? Er werden de afgelopen jaren verschillende initiatieven genomen om drempels te verlagen. Maar wat weten we eigenlijk over die drempels?

Om daar zicht op te krijgen, nam Burgerplicht het initiatief voor een enquête. De bedoeling was de drempels in kaart te brengen, niet vanuit een theoretisch kader of vanuit de instellingen, maar vanuit het perspectief van de Gentse

burger met migratieachtergronden: een groep die momenteel 35 procent van de Gentse bevolking uitmaakt. We bevroegen meer dan 400 Gentenaars met migratieroots, een primeur voor Gent.

De opvallendste bevindingen:

Hakken over de sloot

De bevroegden bleken slechts matig tevreden over het culturele aanbod in Gent (57 procent). Dat is opvallend minder dan de algemene cijfers: De omgevingsanalyse van de stad geeft aan dat 87 procent van de Gentenaars tevreden is over het cultureel aanbod in de stad.

Onbekend is onbemind

Gemiddeld noemen bevroegden 3,6 cultuurorganisaties op die hen bekend zijn (met uitschieters De Centrale, De Krook en Kinapolis). Volgens de Landschapstekening Kunsten die recent (in 2021) opgemaakt werd, zijn er 162 door Gent gesubsidieerde culturele organisaties. Ook hoger opgeleide Gentenaars met migratieachtergronden noemen gemiddeld slechts 4,4 organisaties.

Money is not the issue

Meer dan financiële drempels (19 procent), spelen inhoudelijke drempels een rol. Twintig procent van de bevroegden stelt dat het aanbod van de cultuurhuizen

ontoereikend is. Een gebrek aan tijd en netwerk wordt nog vaker vernoemd (24 procent). Nabijheid speelt ook een rol: bevrageden geven gebrekkige communicatie en afwezigheid in de wijken van de 19de eeuwse gordel op als reden waarom ze onvertrouwd zijn met het aanbod.

Jongeren

Als de bevrageden om aanbevelingen gevraagd worden, komt sterk naar voor dat men vindt dat jongeren meer gehoord moeten worden. Niet als publiek, maar als creatieveling. Niet als tijdelijke 'gastcurator', maar in de context van een duurzame samenwerking.

Conclusie:

Gent mag dan een bloeiende cultuurstad zijn, als ze de titel van Culturele Hoofdstad van Europa wil binnen halen, zal ze meer moeten doen dan zichzelf vieren. Ondanks alle inspanningen, voelen Gentenaars met migratieroots zich te weinig thuis in het aanbod. Belonging, één van de hoofdlijnen in het ECOC-traject, gaat voorlopig dus niet op voor Gentenaars met migratieachtergronden. Als Burgerplicht reiken wij de hand om hierin verandering te brengen door samenwerking op basis van gelijkwaardigheid.

Meer weten?

Lees de volledige analyse van de resultaten hieronder.

Meer over Burgerplicht: www.burgerplicht.be

Meer over het Gents Kunstenoverleg:

<https://gentskunstenoverleg.be>

Wiens cultuur? Uw cultuur!

Resultaten van een enquête bij
Gentenaars met migratieroots over het
cultuurlandschap van hun stad

**Een initiatief van Burgerplicht Gent, met ondersteuning
van het Gents Kunstenuverleg**

1. Motivatie

Culture is the arts elevated to a set of beliefs – Thomas Wolfe

Gent is een superdiverse stad. Dat betekent dat Gentenaren met een migratieachtergrond integraal deel uitmaken van het maatschappelijk weefsel. Maar hoe toegankelijk is het rijke culturele leven voor de stad in al haar diversiteit? Vindt elke Gentenaar zijn/haar/hun meug binnen het aanbod, of worden steeds dezelfde mensen bediend? Vinden ook Gentenaars mét migratieachtergrond zich terug in de musea, de concert- en theaterzalen, het culturele nachtleven? En vinden ze de weg erheen?

Burgerplicht Gent, een grassroots beweging die ontstaan is uit de grootste culturele minderheid van Gent - de Turkse diaspora - maakt zich zorgen over de stand van zaken. Voor de Werkgroep Cultuur van Burgerplicht is 'cultuur' geen luxeproduct, maar een basisrecht voor elk individu. Cultuur is

de voedingsbodem waarop een samenleving kan groeien en bloeien. Meer zelfs: toegang tot culturele deelname voor elke burger is onmisbaar in een volwaardige democratie. Anno 2023 durven we de vraag echter luidop stellen: Waar staan we op dat vlak in Gent? Na vijftig jaar migratie, hoe is het gesteld met de culturele rechten van burgers met migratieachtergrond? Hoeveel voeling heeft de cultuursector met die 'metropool in zakformaat'? Hoeveel culturele erkenning krijgen de 'etnisch-culturele minderheden' van de stad?

Momenteel lopen verschillende initiatieven om de 'missing link' te zoeken tussen de professionele cultuursector en de superdiverse samenleving. Een gebrek aan diversiteit binnen de cultuursector is echter niet alleen een probleem van de sector of het beleid, maar van de samenleving in haar geheel. De tijd is rijp om het debat over culturele democratie open te breken.

Via een enquête wilde Burgerplicht, daarin ondersteund door GKO, een zicht krijgen op de 'missing link' tussen Gentenaars met migratieachtergronden en het culturele landschap. Tussen 2021 en 2022 werden maar liefst 417 enquêtes werden ingevuld door Gentenaars met een migratieachtergrond, wat voor de Gentse cultuursector een primeur is. De bedoeling van dit initiatief was helder. We willen de spelers in de Gentse cultuursector aanmoedigen om een relatie aan te gaan gebaseerd op feiten en het perspectief van Gentenaars met migratieroots zichtbaar maken.

2. Achtergrond en methodologie

Alvorens dieper in te gaan op de resultaten van de enquête, vinden we het belangrijk om het ontstaan en de totstandkoming van de bevraging concreter toe te lichten. Burgerplicht Gent richtte in 2021 een werkgroep “cultuur” op, met een aantal Gentenaars die actief zijn in het culturele veld onder verschillende hoedanigheden. De werkgroep bestond uit *Ercan Cesmeli, Nathalie Van Laere, Tina De Gendt, Neslihan Dogan, Philsan Osman, Yilmaz Kocak, Akin Fatih De Vos, Deniz Altuntas, Ali Can Ünal* en *Hannah Zaouad*.

De motivatie om deze werkgroep op te richten was een gedeelde bezorgdheid over de snelheid waarmee, en de manier waarop de Gentse cultuursector en het beleid inclusiviteit vooropstelde en implementeerde. Om deze problematiek concreter te kunnen benoemen en aan te pakken, was er echter een startpunt nodig. Er werd immers veel gepraat over diversiteit en inclusiviteit binnen en buiten de sector, en vele Gentenaars deelden de bezorgdheden van Burgerplicht vanuit eigen ervaringen, maar we hadden het gevoel dat deze kwesties meer gebundeld dienden te worden op een systematische manier, teneinde een vertrekpunt te kunnen hebben waar men oplossingsgericht aan de slag mee kon gaan.

“Wat zijn nu juist die bezorgdheden, waar liggen de grootste pijnpunten volgens de mensen”, waren de startvragen die ons deden besluiten dat we een wijdverspreide bevraging nodig hadden om de stem van de Gentenaars met

migratieachtergronden massaal in kaart te kunnen brengen. Zodoende kwam men na intern overleg tot een exploratieve bevraging, genaamd “Wiens cultuur? Uw cultuur!”, die werd opgesteld in drie talen: Nederlands, Turks en Engels. Aangezien deze verkennende studie werd opgestart vanuit een praktijkgerichte insteek en niet gericht was op theoretisering of wetenschappelijke publicatie, kozen we er bewust voor om geen voorafgaande literatuurstudie te doen. Na het opstellen van de bevragingen, werden middelen gevonden bij het Gents Kunstenoverleg om de dataverzameling op te starten, de respons te analyseren en het verslag neer te schrijven.

De enquête bestond uit 4 hoofdstukken: in het eerste deel werd gepeild naar de algemene kennis over, en ervaring met het Gentse cultuurlandschap bij de respondent via een aantal open vragen en meerkeuzevragen. In het tweede deel werd via meerkeuzevragen naar de mening gepeild over de cultuursector en het beleid aan de hand van stellingen die men kon beantwoorden via vijf opties van een Richterschaal, gaande van “helemaal niet akkoord” tot “helemaal akkoord”. Het derde deel bestond uit twee open vragen, die naar extra duiding en nuance zochten als het ging over de opinie over het Gentse cultuurbeleid en de kunstensector. Tenslotte werden in het vierde deel een aantal demografische kenmerken van de respondenten bevroegd, zoals leeftijdscategorie, etnisch-culturele herkomst, geslacht en opleidingsniveau. Een overzicht van deze vragen zal als bijlage worden toegevoegd aan dit verslag.

In totaal namen 417 personen deel aan de enquête. Deze respondenten werden zowel online gerekruteerd door een sneeuwbalsteekproef via de kanalen en netwerken die de vele mensen van Burgerplicht en het Gents Kunstenoerleg hebben binnen de Gentse etnisch-culturele gemeenschappen, als door effectief langs te gaan en enquêtes af te nemen bij mensen en organisaties uit deze bevolkingsgroepen. De antwoorden werden vervolgens gecodeerd naar een dataset die via Excel werd opgesteld. De kwantificeerbare data werden op basis van deze dataset statistisch geanalyseerd via SPSS, de kwalitatieve data werden handmatig verwerkt. Hoewel het niet de bedoeling was om deze enquête uit te voeren vanuit een wetenschappelijke motivatie, werden het opstellen van de enquêtes, de dataverzameling en de analyses wel van dichtbij opgevolgd en mee uitgevoerd door sociologen (zoals prof. Orhan Agirdag en Akin Fatih De Vos), teneinde te kunnen voldoen aan de basisvoorwaarden om op een deontologisch correcte manier tot juiste informatie te komen.

Burgerplicht Gent en het Gents Kunstenoerleg willen deze informatie delen met de Gentse bevolking, het middenveld, de cultuursector en het beleid, teneinde een aantal initiatieven en acties op korte en lange termijn te kunnen opstarten die rechtstreeks inspelen op de grootste pijnpunten die uit de enquête naar voren zijn gekomen. Ook al zal dit uiteraard niet alles meteen oplossen, wij zijn ervan overtuigd dat Burgerplicht Gent samen met de sector en het beleid een bescheiden rol kan spelen in de collectieve

verwezenlijking op lange termijn van een meer laagdrempelig, inclusief, Gents cultuurlandschap.

De Nederlandstalige versie van de enquête is hier te vinden:
<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSd0khoi1ktPltb5pmZpcp8XiATrLqeeF6D9Nh6wqgvjvmzvQ/viewform>

De Turkstalige versie:
<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdoFxdE6nTFan5cvxs20i3j9rRjQk2o805rRLbUYVOthHnb7g/viewform>

De Engelstalige versie:
<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdilar9IM8PVR CURB3gBAZuDkmlqrqzBDajHnNAwmuzOSBqQ/viewform>

In de appendix geven we de vragen in het Nederlands mee.

3. Bevindingen uit de kwantitatieve data

- **Soorten activiteiten en keuzes**

Gent is een bruisende stad met een groot cultureel aanbod. **Volgens onze enquête nam elke respondent gemiddeld deel aan 3,86 activiteiten per jaar.** Het is opmerkelijk dat kenmerken zoals leeftijd, geslacht en etniciteit een te verwaarlozen rol spelen in deze deelnamecijfers. Dit kan verklaard worden door onze brede interpretatie van het concept “cultuur”, waarbij we geen onderscheid gemaakt hebben tussen de zogenaamde “hogere” en “lagere” kunsten, en ook cinemabezoeken en deelname aan activiteiten uit het etnisch-culturele middenveld als volwaardige cultuurparticipatie beschouwen.

Het onderscheid tussen de participanten liet zich vooral voelen op het analyseniveau van de opleidingsgraad. Hoger opgeleiden namen gemiddeld aan een groter aantal activiteiten deel, namelijk 4,5 activiteiten. Die bevinding suggereert dat opleiding een rol kan spelen in de bereidheid en het vermogen van mensen om nieuwe interesses te verkennen. De correlatie tussen opleidingsniveau en inkomensongelijkheid, waarbij een kind dat in Gent geboren wordt bij een mama met migratieroots 7 keer meer kans heeft om in armoede op te groeien dan een kind van een mama met Vlaamse roots, dient hierbij eveneens indachtig te worden gehouden.

Van alle activiteiten genoten **concerten en cinemabezoeken** de grootste populariteit. Maar liefst 26 % van de respondenten verkoos die voornoemde activiteiten boven alle andere. Slechts 3 % van de respondenten gaf aan festivals te bezoeken.

- **Gender, deelname en tevredenheid**

Over het cultuuraanbod in Gent was de tevredenheid van de respondenten slechts matig, met een gemiddelde tevredenheidsscore van 2,84 op 5. Dat is anders gezegd met de hakken over de sloot, en wijst erop dat het culturele aanbod in Gent voor verbetering vatbaar is.

Uit de enquête bleek ook een significant verschil in tevredenheid tussen mannen en vrouwen. Mannen gaven aan meer tevreden te zijn met het culturele aanbod in vergelijking met vrouwen. Dit verschil kan aan verschillende factoren te

wijten zijn die in de literatuur terug te vinden zijn, zoals genderrollen, de historische uitsluiting van vrouwen uit culturele instellingen, economische barrières en het veiligheidsgevoel. Mannen participeren volgens onze cijfers ook meer dan vrouwen aan het culturele leven. Over het hoe en waarom van deze verschillen volgens gender, hebben we geen specifieke vragen gesteld in onze enquête, ook al vermoeden we dat hier een grote correlatie met economische geslachtsongelijkheid bestaat.

Daarnaast werd de respondenten gevraagd een lijst op te stellen van culturele organisaties waarmee ze vertrouwd zijn. Gemiddeld noemden de respondenten **3,62 organisaties**. Er was echter opnieuw een duidelijke trend: respondenten met een hoger opleidingsniveau somden meer organisaties op dan respondenten met een lager opleidingsniveau. Gemiddeld somden hoger opgeleide respondenten 4,4 culturele organisaties op, terwijl middelbaar opgeleide respondenten er gemiddeld 2,9 noemden. Lager opgeleide respondenten scoorden met een gemiddelde van 1,1 organisaties het slechtst. Dat Gentenaars met een migratieachtergrond wel degelijk te bereiken en te bekoren zijn, bewijzen initiatieven zoals het jaarlijks uitverkochte festival Istanbul Ekspres.

We kunnen besluiten dat, ondanks het relatief hoge aantal genoemde culturele organisaties bij hoogopgeleiden, respondenten slechts matig tevreden zijn over het culturele aanbod in Gent, waarbij er ook een significant verschil is tussen mannen en vrouwen.

- **Drempels en tevredenheid over inclusiviteit van het cultuuraanbod**

De overheersende invloed van socio-economische factoren op de omvang, de diversiteit en de aard van de betrokkenheid bij de kunsten en de bredere culturele sector komt in veel van het feitenmateriaal terug. **De cijfers tonen aan dat 19% procent van de respondenten vinden dat de tickets voor culturele evenementen te duur zijn.** Bovendien kunnen de lage participatiecijfers in wat sommigen omschrijven als "legitieme" cultuur onder mensen uit lagere sociaaleconomische groepen voortkomen uit een gebrek aan blootstelling aan deze vormen van cultuur. Dit mondt uit in een voorkeur voor een reeks populaire culturele vormen die verband houden met sociale activiteiten en lokale identiteit, en wordt bevestigd door de cijfers: 21% van de respondenten geeft zowel de prijs van de aangeboden activiteiten, als de inhoud aan als drempel.

Lokale belangen of inhoud in verband met lokale identiteit is voor die laatste groep belangrijker dan voor de andere inkomensgroepen. **20% van de respondenten geeft het ontoereikende aanbod aan als grootste drempel om de cultuurhuizen binnen te stappen.** Op dat vlak doen kleinere evenementen, al dan niet georganiseerd door het etnisch-cultureel middenveld het beter. Bij die evenementen hebben ze veel meer inspraak in wat er plaatsvindt, met het gevolg dat het aanbod dichter aanleunt bij persoonlijke voorkeuren. De cijfers weerspiegelen die bevinding evenzeer: **24% van de**

respondenten noemt het gebrek aan tijd en netwerken als meest voorkomende drempel.

4. Bevindingen uit de kwalitatieve data

Hoewel de enquête voor een groot deel uit vragen bestond die statistisch meetbare antwoorden opleverden, waren er ook een heel aantal open vragen die ons toelieten om meer diepgravende informatie te verkrijgen. De cijfers geven ons al een indicatie, maar zeggen weinig over de werkelijke gedachten van de Gentenaars met migratieachtergronden als het gaat over cultuur. Hieronder volgt een synthese van de kwalitatieve respons op deze vragen, gebaseerd op de antwoorden die we het meest terug zagen komen.

- **Aanbod**

Kinepolis, de Krook en De Centrale worden het meest genoemd als culturele instellingen door Gentenaars met een migratieachtergrond. Ook deelname aan activiteiten uit het etnisch-culturele middenveld zijn een populair cultureel tijdverdrijf binnen deze gemeenschappen. Het aanbod van vele andere “cultuurhuizen” vindt men vaak minder interessant. Hoge ticketprijzen, het feit dat men er zich niet op het gemak voelt, of niemand kent die daarnaartoe gaat, worden daarbij eveneens als drempels opgegeven om deze instellingen te bezoeken. Cultuurbeleving wordt volgens veel respondenten te “eng” geïnterpreteerd vanuit een Westers, elitistisch referentiekader.

- **Communicatie**

Het cultuuraanbod van vele kunstorganisaties komt vaak niet tot bij de Gentenaars met migratieroots volgens veel van de bevroagden. De manier waarop het gecommuniceerd wordt is vaak hoogdrempelig, waarbij niet enkel het medium maar ook het taalgebruik van de communicatie vaak niet interessant is voor onze respondenten. De cultuurinstellingen dienen volgens de respondenten meer aanwezig te zijn in de “wijken”, zowel in hun programmatie als communicatie. Een aantal respondenten waren voorstander van een nieuw platform of website op maat van Gentse gemeenschappen, waar interessante informatie, vacatures en programmatie gedeeld worden.

- **Personeel en werking**

De geprofessionaliseerde cultuursector in Gent is volgens de respondenten allesbehalve een weerspiegeling van de bevolking in de programmatie of werking. Er wordt eveneens regelmatig vermeld dat de stem van Gentse jongeren meer gehoord moet worden door de “sector”, en zij meer op structurele en duurzame basis kansen dienen te krijgen, in plaats van dat het steeds dezelfde “usual suspects” zijn die naar voren worden geschoven als de stem van bepaalde gemeenschappen.

- **Beleid**

Gentenaars met migratieachtergronden vinden volgens onze data dat er meer structurele dialoog en samenwerking dient te zijn tussen het middenveld, de cultuursector en het beleid. Speciale aandacht dient hierbij besteed te worden aan onder andere jongeren en prijsbeleid. Het bestaan van de Uitpas is bij dit laatste aspect blijkbaar onvoldoende drempelverlagend, of te weinig gekend bij veel Gentenaars. Er moet ook meer dwingendheid worden gehanteerd in de uitrol van bepaalde initiatieven die gericht zijn op het verlagen van de drempels: er bestaan al genoeg aanbevelingen en documenten waarin de pijnpunten worden opgelijst, maar het beleid en de organisaties hebben nog te veel ruimte om hier vrijblijvend mee om te gaan. **Het beleid en de culturele stadsdiensten zijn volgens een significant aantal van onze respondenten zelf ook nog te weinig een weerspiegeling van de Gents e bevolking, met alle gevolgen van dien.** Het beleid dient eveneens meer “risico’s” te nemen met betrekking tot alle aspecten aangaande het cultureel gebeuren, en assertief te durven kiezen voor structurele vernieuwing. Deze denkoefeningen dienen bovendien gereflecteerd te worden in de verdeling van de macht en financiële middelen, waarbij structureel ruimte gelaten dient te worden voor experiment, verjonging, en meer gelijkwaardigheid tussen de grotere en kleinere “spelers”.

5. Conclusie

Wij hebben bij meer dan 400 Gentenaars met migratieachtergronden gepeild naar hun tevredenheid over het Gentse cultuurlandschap, en stelden daarbij vast dat er nog heel wat werk aan de winkel is. Hoewel onze respondenten wel degelijk actief deelnemen aan culturele activiteiten, blijkt dit vaak niet te zijn binnen hetgeen verstaan wordt als de geprofessionaliseerde kunstensector, met uitzondering van hoogopgeleiden, en instellingen zoals de Krook, De Centrale of Kinopolis. Er zijn volgens onze respons nog een groot aantal hiaten die kunnen worden aangepakt als het aankomt op het laagdrempeliger en inclusiever maken van het cultuuraanbod, de werking van geprofessionaliseerde kunstorganisaties en het cultuurbeleid binnen onze stad. Vele Gentenaars herkennen zich niet in dat aanbod, en willen graag eveneens op een constructieve manier meedenken over de manier waarop het cultuurbeleid en de sector te werk gaan.

Hoewel onze data zeker een aantal interessante pijnpunten blootlegden, alsook kansen en troeven benoemden, is deze respons echter niet allesomvattend, noch was het onze bedoeling om aan te tonen dat de huidige inspanningen die sector en beleid doen, niet waardevol zijn. Verder onderzoek is nodig om deze aspecten ten gronde uit te spitten, teneinde tot structurele maatregelen te kunnen komen die ervoor kunnen zorgen dat elke Gentenaar gelijkwaardige toegang heeft tot één van de meest fundamentele grondrechten

binnen een democratische samenleving, namelijk het recht op culturele verrijking en ontplooiing. “Kunst veredelt”, staat er in grote, sierlijke letters geschreven boven het podium van de theaterzaal in kunstencentrum VierNulVier. Het is een spreuk die ons niet alleen aan het ‘culturele kapitaal’ van Pierre Bourdieu doet herinneren, maar ook aan de onvoltooide strijd die de arbeidersklasse destijds voerde om meer toegang en inspraak te krijgen binnen de Gentse cultuurbeleving. Wij zijn van de overtuiging dat dit niet anders is wanneer het gaat over Gentenaars met migratieachtergronden, en hopen dat deze bescheiden analyse een kiezelsteentje kan betekenen in het structureel verder bouwen aan laagdrempelige, duurzame fundamenten van een inclusief, Gents cultuurlandschap.

Onze Analyse:

Via een enquête wilde Burgerplicht, daarin ondersteund door GKO, een zicht krijgen op de ‘missing link’. Binnen het Gentse culturele veld en beleid worden termen als “superdiversiteit” en “inclusie” heel vaak genoemd, maar weet men niet altijd hoe dit daadwerkelijk in drempelverlagende, duurzame acties op lange termijn om te zetten.

Voor Burgerplicht is vertegenwoordiging belangrijk, want de realiteit voor mensen van kleur is uitsluiting. Voor elk wat wils, luidt het bij de cultuurorganisaties, maar Gentenaars met migratieachtergronden merken hier vaak weinig van in de praktijk. Hoewel de verschillende organisaties iedereen proberen te vertegenwoordigen, voelt een groot deel van de

bevolking - die we sociologisch gezien de structureel gemarginaliseerde groepen kunnen noemen - zich nergens thuis. We willen cultuurorganisaties met een dergelijke macht en middelen aanmoedigen om het motto van inclusiviteit verder in te vullen dan 'voor iedereen toegankelijk' door met een hernieuwde focus op Gentenaars met migratieachtergronden aan de slag te gaan.

Ook binnen de Gentse cultuursector zelf rinkelen de alarmbellen. Het Gents Kunstenoverleg, die deze enquête mee ondersteunt, is zich evenzeer bewust van de situatie. Hoe meer de diversiteit in de stad toeneemt, hoe meer de witte zalen van musea, theaterhuizen en concertgebouwen ertegen afsteken. Momenteel lopen verschillende initiatieven om de 'missing link' te zoeken tussen de professionele cultuursector en de superdiverse samenleving. Een gebrek aan diversiteit binnen de cultuursector is echter niet alleen een probleem van de sector of het beleid, maar van de samenleving in haar geheel. Wij nemen geen genoegen met een erkenning als 'etnisch-culturele minderheid', maar streven naar erkenning van onze diverse culturele identiteiten en evenwaardige deelname aan de samenleving voor àlle burgers. Wij willen geen zit aan de tafel, maar de tafel herbouwen tot een plaats waar rechtvaardigheid en gelijkheid het uitgangspunt is.

Kunst- en cultuurbetrokkenheid kan sterk beïnvloed worden door smaak, voorkeuren en de vraag ernaar. Deze criteria worden op hun beurt beïnvloed door de etnische achtergrond van het publiek, hun woonplaats, hun opleidingsniveau en hun huidige socio-economische status.

Om een gevarieerd aanbod te kunnen bieden aan alle Gentenaars, moeten Gentse culturele organisaties alle opgenoemde criteria in het achterhoofd houden. Op dit moment zijn de mensen die deelnemen aan culturele evenementen georganiseerd door de Gentse cultuursector geen afspiegeling van de diversiteit die aanwezig is in gemeenschappen in de stad. Dit moet veranderen.

Cultureel kapitaal, een term die we ontleen aan de Franse socioloog Pierre Bourdieu, is voor ons een centraal begrip. Het hebben of niet hebben van cultureel kapitaal heeft reële gevolgen: dat lezen wij ook uit de resultaten van de enquête. Het gaat over zo veel meer dan financiële drempels. Hoewel de stad het cultureel aanbod voor uitpassen met een kansentarif jaar na jaar uitbreidt, blijven er voor de lagere inkomensgroepen nog steeds drempels. Grote -zowel in de figuurlijke, als in de letterlijke zin- culturele instituten voelen niet altijd als de plekken waar Jan met de pet welkom is. Dit gevoel van ongewenst zijn mag dan wel niet steunen op feiten, het sentiment alleen al volstaat om de stap richting een museum, concert of theaterzaal niet te zetten. Zelfs wanneer deze organisaties een aanbod programmeren dat interessant zou kunnen zijn voor veel Gentenaars met migratieachtergronden, zie je dit niet vaak genoeg weerspiegeld worden in het publiek, met de ontoereikende communicatie als één van de mogelijke oorzaken daarvan.

Waarom gaan Gentenaars met migratieachtergronden vooral naar concerten en de cinema? Ten eerste is muziek altijd een belangrijk onderdeel geweest van de culturele expressie en

identiteit van veel gemarginaliseerde gemeenschappen. Veel muziekgenres, van volksmuziek, jazz en blues tot hiphop en R&B, zijn gecreëerd en gepopulariseerd door mensen van kleur. Ze kennen een lange voorgeschiedenis van verzet en culturele expressie. Ze brengen gelijkgestemden samen en werken gemeenschapsvormend. Ze werken als veilige eilanden van verbondenheid in een wereld vol uitsluiting en polarisatie. In dat opzicht zijn het vaak een van de weinige ruimtes waar enige vorm van representatie aanwezig is.

Hetzelfde geldt voor films. Ze zijn altijd al een belangrijke culturele toetssteen geweest voor veel gemeenschappen van kleur en reflecteren vaak de tijd waarin we leven. Aangezien het commercieel motief heel erg belangrijk is voor dit medium, is het essentieel dat het de wenken bedient van de cinemabezoeker. De gemiddelde cinemabezoeker vandaag is mondig, heeft veel meer platformen om zijn mening te uiten en eist meer representatie. Die evolutie is niet nieuw. Klassieke films zoals "The Color Purple" en "Do the Right Thing", maar ook meer recente hits zoals "Black Panther" en "Crazy Rich Asians", tonen dezelfde evolutie: in deze films staan diverse casts en verhalen centraal. Ze zijn een afspiegeling van de wereld waarin we leven of wensen te leven. Ze laten dromen, verwoorden een ongenoegen of geven moed om onze omringende wereld anders te gaan verbeelden.

Concerten en films zijn een vorm van escapisme. Ze drukken op de pauzeknop van onze dagelijkse levens en dompelen ons onder in grootse emoties zoals euforie en melancholie.

Bioscopen en concertzalen zijn plaatsen van grote ontlading. Zeker voor mensen van kleur, die uitsluiting op verschillende niveaus van de maatschappij op een meer intersectionele basis ervaren.

Er dient een herdenking te gebeuren van het concept “hogere” en “lagere” kunsten, dat te veel wordt gedefinieerd vanuit een witte, middenklasse, postmodernistische visie. Ook wanneer er door kunstinstellingen activiteiten worden ingepland in wijken waar voor een groot deel Gentenaars met migratieroots wonen, zien we dat het publiek vooral hoogopgeleid is, en/of geen migratieachtergronden heeft. De gemeenschappen dienen meer te worden meegenomen in het opstellen en uitvoeren van de programmatie volgens onze respondenten. Zowel op als naast het podium. Daarbij moeten ook meer kansen gegeven worden aan jonge artiesten en residenten uit de Gentse gemeenschappen, met speciale aandacht voor vrouwen. Er moet actiever worden ingezet op de verschillende barrières, en meer ruimte gelaten worden voor experiment.

Onze aanbeveling is om actiever, structureler, en duurzamer in te zetten op herverdeling en experiment, en dit binnen alle geledingen van de organisaties. Minder windowdressing en tokenisme, minder tijdelijke opdrachten, minder bevragingen en eindeloze vergaderingen waar achteraf te weinig mee wordt gedaan. Inzetten op inclusie in plaats van op diversiteit, niet alleen vanuit de eigen keuze, maar omdat het in de toekomst een must zal zijn voor deze organisaties om te kunnen overleven in een superdiverse, grootstedelijke

omgeving. Er moet meer gewerkt worden aan safer spaces en extra begeleiding en ondersteuning voor Gentenaars met migratieachtergronden binnen de grote organisaties, want het valt op dat te veel mensen met migratieroots ofwel tijdelijk worden aangenomen, ofwel zelf vroegtijdig deze organisaties verlaten. Er dient ook meer geleerd te worden van good practices, zowel in de eigen stad als daarbuiten, aangezien men het warm water niet steeds dient opnieuw uit te vinden en men in sommige andere steden en landen al veel verder staat. Ook moet er meer “bottom-up” worden gewerkt, en dient er zowel geleerd als samengewerkt te worden met het Gentse etnisch-culturele middenveld. Er zijn tal van verenigingen die veel expertise bezitten wanneer het aankomt op cultuurparticipatie voor Gentenaars met migratieroots. Deze verenigingen dienen op gelijkwaardige voet, duurzaam te worden betrokken bij de werking van de klassieke kunstinstellingen, waarbij het gesprek over een gelijkwaardige verdeling van de middelen evenmin geschuwd dient te worden.

Appendix: Vragenlijst

1A. Hoe doe jij aan cultuur in je vrije tijd? (meerdere opties mogelijk)

1B. Wat is uw top één keuze, bovenaan de lijst?

1C. "Rekening houdend met al deze opties, woonde ik jaarlijks (voor COVID-19) gemiddeld [...] culturele evenementen bij in Gent

1D. Welke namen van Gentse cultuurorganisaties kan je opsommen? "Cultuurorganisaties" kan je in deze vraag ruim begrijpen, gaande van cinema's, theaterhuizen, kunstencentra, musea, café's, clubs, concertzalen, bibliotheken, tot zelfs buurtcentra (geef zoveel antwoorden als je wilt)

1E. Zijn er organisaties waar je nog nooit bent binnen gegaan maar wel nieuwsgierig naar bent? Zo ja, waarom ging je er nog niet naar toe?

1F. Wat zouden deze organisaties kunnen doen/veranderen zodat jij goesting krijgt om te gaan?

2A. "Het cultuuraanbod in het Gentse komt over het algemeen goed tegemoet aan mijn wensen en voorkeuren"

2B. "De (professionele) Gentse cultuursector biedt een programmatie aan op maat van elke Gentenaar, ongeacht de achtergrond."

2C. "Ik ben goed op de hoogte van wat er zich in de Gentse culturele wereld afspeelt"

2D. "Gent heeft mij weinig te bieden als het op cultuur aankomt"

2E. "Ik voel mij thuis in de klassieke, grote Gentse cultuurhuizen"

2F. "De Gentse cultuursector doet veel moeite om alle gemeenschappen en wijken van de stad te bereiken"

2G. "Binnen de professionele Gentse cultuurwereld is er veel aandacht voor diversiteit en inclusie wanneer het aankomt op personeelsbeleid" (Diversiteit gaat over 'de mix', de verschillen. Inclusie over hoe we met 'de mix', de verschillen omgaan. Diversiteit gaat over aantallen en percentages. Inclusie is mensen werkelijk betrekken, insluiten, opnemen in de groep.)

2H. "Gentenaars met migratieroots vinden makkelijk hun weg naar en binnen de Gentse kunstenwereld"

2I. "Stad Gent hanteert een laagdrempelig cultuurbeleid gericht op alle bevolkingsgroepen"

2J. "Het cultuurbeleid van Stad Gent heeft voldoende aandacht voor diversiteit en inclusie als het aankomt op de verdeling van middelen"

2K. "Mensen uit heel diverse gemeenschappen worden betrokken bij het uitstippelen van het cultuurbeleid van Stad Gent"

2L. "Gent biedt genoeg mogelijkheden aan jongeren uit diverse gemeenschappen om zich ten volle cultureel en artistiek te kunnen ontplooien"

3A. Welke
adviezen/suggesties/dromen/bedenkingen/kritiek/vragen/c

omplimenten wil je nog meegeven ten aanzien van de Gentse cultuursector/kunsthuisen?

3B. Stel, je bent schepen van cultuur in Gent. Wat is het eerste dat je doet? Wat zou je superbelangrijk vinden?

4A. Wat is uw leeftijdscategorie?

4B. Wat is uw geslacht?

4C. Heeft 1 van uw biologische ouders een taal van buiten West-Europa als moedertaal?

4D. Wat is de hoogste opleiding die u met succes heeft beëindigd?

G <= O

Wiens cultuur? Uw cultuur!

Resultaten van een enquête bij
Gentenaars met migratieroots over het
cultuurlandschap van hun stad

**Een initiatief van Burgerplicht Gent, met ondersteuning
van het Gents Kunstenuverleg**

2023

28